

Brüssel, 27.3.2024
COM(2024) 144 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa teaduskraadi loomise tegevuskava

{SWD(2024) 74 final}

1. Sissejuhatus

Haridus on ELi tuleviku pant. See on eneseteostuse, tööalase konkurentsivõime, saavutuste ja vastutustundliku kodanikuaktiivsuse alus. Ülikoolid¹ on kvaliteetse hariduse andjatena eeskujuks meie euroopalikule eluviisile. Selle hulka kuulub akadeemiliste väärtuste, tipptaseme, demokraatlike tavade ja põhiõiguste edendamine ning võrdõiguslikkuse, mitmekesisuse ja kaasatuse suurendamine.

Euroopa konkurentsivõime ja heaolu sõltuvad praeguste ja järgmiste põlvkondade tulevikukindlastest oskustest kiirendada ja teostada rohe- ja digipööret, kompenseerida demograafilisi suundumusi ning tagada Euroopa avatud strateegiline autonoomia võtmevaldkondades. Haridus on keskse tähtsusega ka ELiga ühineda soovivate riikide majandus- ja sotsiaalarengu ning vastupanuvõime seisukohast. **Peame olema valmis juhtima muutusi ja kujundama tulevikku.**

Kuna meie aja peamised väljakutsed muutuvad üha globaalsemaks ja Euroopa peab tugevdama oma avatud strateegilist autonoomiat, ei ole **riikidevaheline haridus** enam võimalus, vaid vajadus. See on eeltingimus, et tulevased põlvkonnad saaksid pädevused ja oskused, mida Euroopa ühiskonnad vajavad edukaks toimimiseks üha tihedamalt seotud maailmas.

EL konkureerib maailma teiste haridusruumidega. Võimekus meelitada ligi parimaid talente sõltub osaliselt kõrgharidusasutuste pakutavatest teaduskraadidest. Seepärast püüavad paljud Euroopa ülikoolid **koondada teadmisi ja kombineerida üksteist täiendavaid tugevaid külgi**, mis ei ole üheski üksikus õppeasutuses eraldi kättesaadavad, et **anda koolilõpetajatele ja elukestvalt õppijatele strateegilisi oskusi tulevikuks.**

Alates Euroopa haridusruumi loomisest 2020. aastal on tehtud märkimisväärsed edusamme. Riikide koostöö on olnud reformide liikumapanev jõud, et hõlbustada ja toetada **selliste uuenduslike mudelite tekkimist nagu peagi loodavad Euroopa 60 ülikoolide liitu**,² kuhu kuuluvad umbes 500 kõrgharidusasutust kõikjalt Euroopast, alates pealinnadest kuni maapiirkondadeni. Ülikoolide liidud **on kogu kõrgharidussektori teerajajad.**

Ülikoolide piiriülene koostöö võib areneda mitmel eri viisil. Kõige ambitsioonikamad riikidevahelise ühisõppe vormid on õppekavad, mis viivad ühise teaduskraadini. Märkimisväärsed õigus- ja haldustakistused raskendavad aga jätkuvalt selliste kraadide andmist. See **pidurdab vajalikke muutusi Euroopa kõrgharidussektoris**. 2022. aastal vastu võetud **Euroopa ülikoolistrateegias**³ on sätestatud ambitsioonikad meetmed Euroopa kõrgharidusruumi loomiseks, et arendada välja **Euroopa teaduskraad**. Käesoleva teatisega viiakse see kavatsus ellu, esitades selge tegevuskava, kuidas Euroopa teaduskraad saaks reaalsuseks.

Euroopa teaduskraad – uut tüüpi kvalifikatsioon, mis tuleb sätestada siseriiklikes **õigusaktides** – lihtsustaks eri riikide ülikoolide sujuvat koostööd ja selliste uuenduslike ühiste õppekavade väljatöötamist, mis viivad ühise teaduskraadini, **austades täielikult ülikoolide**

¹ Mõistet „ülikool“ kasutatakse viitena kogu sektorile laiemalt ja selle all mõeldakse kolmanda taseme hariduse valdkonda üldiselt, st kõiki kõrgharidusasutuste liike, kaasa arvatud akadeemilised ülikoolid, ülikoolide kolledžid, rakenduskõrgkoolid, kutsekõrgharidusasutused ja kunstikõrgkoolid.

² [Euroopa ülikoolide algatus](#).

³ [Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Euroopa ülikoolistrateegia kohta, 18. jaanuar 2022 \(COM\(2022\) 16 final\)](#).

autonoomiat ning liikmesriikide või piirkondade valitsuste pädevust. Euroopa teaduskraad aitaks kaasa ka **ühise Euroopa identiteedi ja tugevama Euroopa kuuluvustunde loomisele.**

See põhineks ühiselt kokkulepitud Euroopa kriteeriumidel, mis kajastavad õpikogemuse asjakohasust, pühendumist ühistele väärtustele ja ülikoolidevahelise koostöö tiptaset. Euroopa teaduskraad edendaks ühist arusaamist ELi vajadustest akadeemiliste ja kutseoskuste osas vastavalt Euroopa ülikoolistrateegiale. See võiks olla ajendiks nende olemasolevate erinevuste läbivaatamiseks ja kõrvaldamiseks, mis praegu piiravad ülikoolide koostöövõimet Euroopas.

Euroopa teaduskraad hõlmaks **ühiseid jõupingutusi, interdistsiplinaarseid lähenemisviise ja rahvusvahelisi perspektiive**, mis kõik rõhutavad Euroopa valmisolekut toetada ja arendada kõrge kvalifikatsiooniga, kohanemisvõimelist ja üleilmselt konkurentsivõimelist Euroopa tööjõudu. Euroopa teaduskraadi andvatel ühistel haridusprogrammidel oleks potentsiaal meelitada ligi üliõpilasi kogu maailmast ja aidata leida meie majanduse jaoks vajalikke talente, mis on eriti oluline elutähtsa tehnoloogia valdkondades, mis on meie konkurentsivõime ja tehnoloogilise suveräänsuse jaoks üliolulised. Samal ajal edendaks Euroopa teaduskraadi pakkumine ka õpirännet ELis, tegeleks talendipuudusest tulenevas arengulõksus⁴ olevate piirkondade vajadustega ning aitaks rahuldada tööturu nõudlust euroopalikult ja globaalselt mõtleivate kõrgkoolilõpetajate järele.

Käesolev teatis koos kahe esildatud nõukogu soovitusega, millest üks käsitleb Euroopa kõrghariduse kvaliteeditagamise ja tunnustamise süsteemi ning teine atraktiivseid ja kestlikke karjääri võimalusi kõrghariduses, on suur samm Euroopa haridusruumi loomise suunas.

Kuigi mõlemad nõukogu soovitusete ettepanekud lähevad kaugemale Euroopa teaduskraadi väljatöötamise eesmärgist ning on asjakohased igat liiki kõrgharidusasutuste ja nende pakutava hariduse puhul, on need omavahel tihedalt seotud. Kvaliteeditagamise ja tunnustamise süsteem on ühiste haridusprogrammide vastu usalduse suurendamisel keskse tähtsusega. Kõrge kvalifikatsiooniga ja motiveeritud akadeemilised töötajad on meie ülikoolides kvaliteetse õppe- ja teadustöö tagamiseks hädavajalikud. Ühisõppekavasid ei peeta sageli akadeemilise personali põhitegevuse osaks ja seetõttu võivad need olla lisakoormuseks, mistõttu oleks vaja täiendavat tunnustamist ja stiimuleid.

2. Euroopa teaduskraad: oluline element Euroopa haridusruumi loomisel ning Euroopa konkurentsivõime ja atraktiivsuse suurendamisel

Euroopa teaduskraad oleks strateegiline vahend **Euroopa haridusruumi** loomiseks, mis oleks ühine ja kaasav ruum kvaliteetseks hariduseks ja kõigile mõeldud piiriüleseks õpirändeks ning mille haridus- ja koolitussüsteemid oleksid omavahel tihedalt seotud. See muudaks ELi kõrgharidussektori konkurentsivõimelisemaks ja atraktiivsemaks, tuginedes aastatepikkusele koostöökogemusele ELi programmide raames.

2.1. Töölase konkurentsivõime ja oskuste asjakohasuse suurendamine

Tööandjad, sealhulgas hargmaised ettevõtted ja VKEd, otsivad inimesi, kellel on kombineeritud valdkonnaülesed oskused (kultuuriline intelligents, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamise oskused, loovus ja kohanemisvõime). Nende oskuste järele on OECD 2023. aasta oskuste ülevaate kohaselt eeldatavasti nõudlus, et saavutada ELi rohepöörde

⁴ [Inforegio - Harnessing talent in Europe's regions \(europa.eu\)](https://inforegio.europa.eu/en/Harnessing_talent_in_Europe's_regions)

eesmärgid. Kõrgharidusasutuste suutlikkuse suurendamine, et anda rohkematele inimestele selliseid oskusi, aitaks seda nõudlust rahuldada.

Euroopa teaduskraad toetaks rohkemate ühisõppekavade loomist, mis kajastaksid teadmistepõhise majanduse nõudmisi. Ühiselt kokku lepitud Euroopa kriteeriumidega püütakse suurendada kõrgkooli lõpetanute tööalast konkurentsivõimet, andes neile tulevikukindlad pädevused ja oskused, mida tööandjad eriti otsivad.

Uuringutest ja küsitlustest saadud tõendid, mis on koondatud lisatud personali töödokumenti, näitavad, et riikidevaheliste ühisõppekavade lõpetanute sõnul on nende karjäärile ja kultuuridevahelistele kogemustele kõige suuremat mõju avaldanud paranenud tööalased oskused (näiteks keeleoskus, kriitiline mõtlemine, sektori- või valdkonnapõhised oskused, suhtlemis-, analüüsi- ja probleemide lahendamise oskused) ning suurenenud isiklik ja kultuuridevaheline pädevus, sealhulgas avatus uutele väljakutsetele, sallivus, enesekindlus ning suurem teadlikkus oma tugevatest ja nõrkadest külgedest.

Selline valdkonnaüleste ja sektoripõhiste oskuste ja pädevuste kombinatsioon suurendab **üliõpilaste tööalast konkurentsivõimet Euroopa tasandil. Euroopa teaduskraad muudaks kõrgkooli lõpetanud tulevaste tööandjate jaoks atraktiivsemaks. See oleks sünonüümiks kvaliteetsetele programmidele, mis valmistavad ette euroopalikult ja globaalselt mõtlevaid kõrgelt kvalifitseeritud inimesi.**

Lühidalt: Euroopa teaduskraad toetaks tööturu seisukohalt oluliste ühisõppekavade loomist. Euroopa teaduskraadiga seotud võtmepädevused muudaksid kõrgkooli lõpetanud nõutud spetsialistideks Euroopa ja maailma tööturul, kus nad paistaksid silma kõrge kvalifikatsiooniga, mis ühendab endas probleemide lahendamise oskuse, kohanemisvõime, mitmekeelsuse, teadlikkuse mitmekultuurilisusest ja interdistsiplinaarsed teadmised, mis sobivad kokku globaalse tööjõu muutuva nõudlusega.

2.2. Bürokratia vähendamine kõrgharidussüsteemide läbipaistvuse ja nähtavuse suurendamiseks

Paljud ülikoolid, kes soovivad süvendada riikidevahelist koostööd, **seisavad silmitsi riiklike õigusaktide erinevustega.** See nõuab ressursse ja segab tegelikku tööd. Lihtsustades ülikoolide tööd, saame kasutada väärtuslikke ressursse õpetamiseks ja teadusuuringuteks.

Eurobaromeetri 2018. aasta uuringus leidis 92 % ülikoolidest, et rahvusvaheliste strateegiliste kõrgkoolidevaheliste partnerluste õigus- ja haldustakistuste kõrvaldamine on peamine küsimus, mis edendaks riikide koostööd⁵.

Vaatamata 25 aastat kestnud koostööle valitsustevahelise Bologna protsessi raames ning mitmete vahendite väljatöötamisele, et parandada liikmesriikide kõrgharidussüsteemide läbipaistvust, hariduspakkumiste kvaliteedi tagamist ja teaduskraadide tunnustamist, on endiselt suuri probleeme. Edusamme Euroopa kõrgharidusruumis on takistanud rakendamise erinev tase riikide vahel ja riikides endis. EL peab liikuma senisest kaugemale ja kiiremini, et võimaldada ülikoolidel teha sujuvat ja tõhusat koostööd.

⁵ [Eurobaromeetri uuring 2018.](#)

Hiljutises uuringus⁶ vastas 92 % küsitletud riiklikest ja piirkondlikest ametiasutustest, et Euroopa teaduskraad võiks parandada olemasolevate Bologna vahendite rakendamist, 84 % ütles, et see parandaks Euroopa kõrghariduse mainet maailmas, ning 88 % oli seisukohal, et see aitaks hõlbustada riiklike ametiasutuste koostööd hariduspoliitika valdkonnas.

140 kõrgharidusasutusega läbi viidud Erasmus+ poliitika eksperimentaalprojektid⁷ näitavad, et Euroopa teaduskraad võiks lihtsustada protsesse ja vähendada bürokraatiat ühiskraadi õppekavade loomisel, millel on selge ja ühine lähenemisviis, mis tagab, et igat liiki Euroopa ülikoolid saavad teha tõhusalt koostööd.

Lühidalt: Euroopa teaduskraad aitab lihtsustada protsesse ja vähendada bürokraatiat ühiskraadi õppekavade loomisel, tagades Euroopa ülikoolide tõhusa koostöö. See omakorda toetab rohkemate ühisõppekavade väljatöötamist, millest saab kasu suurem arv üliõpilasi.

2.3. Strateegilise koostöö, üleilmse konkurentsivõime ja atraktiivsuse hoogustaja

Euroopa teaduskraad võimaldab ülikoolidel **teha partneritega tihedamat koostööd** kiiremini ja lihtsamalt, mis **suurendab nende tulemuslikkust ja tipptaset üleilmse atraktiivsuse ja konkurentsivõime** seisukohast.

U-Multiranki kõrghariduskoostöö indeks⁸ näitab, et kõrgharidusasutused, kes teevad koostööd teiste asutuste, ettevõtete, tööstussektori, valitsuste ja piirkondade asutustega ning piiriülevalt, toimivad paremini kui need, kes keskenduvad koostööle vähem. Kuna üha rohkem ülikooli seab koostöö prioriteediks, oleks kõige lihtsam teha koostööd ELi piires. Praegu on mõned ülikoolid teatanud, et ühiskraadi õppekavade loomine ELi-väliste partneritega on lihtsam.

Tehnoloogia areng üha kiireneb, ületades traditsioonilisi teemade ja erialade vahelisi piire. Teemadeüleline koostöö **interdistsiplinaarse lähenemisviisi** abil võib anda uusi teadmisi, pakkuda uusi lahendusi keerulise maailma probleemidele ja viia uute oskuste arendamiseni. Euroopa teaduskraadi üks põhijooni oleks saada rohkem kasu interdistsiplinaarsest koostööst, mis põhineb kaasaegse kõrghariduse kõige uuenduslikumal õppe- ja teadustöö lähenemisviisil. Sellel lähenemisviisil põhinev Euroopa teaduskraad tugevdaks Euroopa innovatsioonisuutlikkust ja pikas perspektiivis üleilmset konkurentsivõimet.

Lühidalt: Euroopa teaduskraad soodustaks paljude ühiskraadi õppekavade loomist, mis on globaalselt konkurentsivõimelised ja atraktiivsed nii Euroopa kui ka kolmandate riikide, sealhulgas ELi kandidaatriikide kodanikele, ning mis annavad Euroopale talente ja oskusi, mida on vaja edu saavutamiseks, innovatsiooniks ja kasvuks.

⁶ [European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Burneikaitė, G., Pocius, D., Potapova, E. et al., The road towards a possible joint European degree – Identifying opportunities and investigating the impact and feasibility of different approaches – Final report, Publications Office of the European Union, 2023.](#)

⁷ [Ühine Euroopa teaduskraadi märgis ja Euroopa ülikoolide liitude õiguslik seisund: välja on valitud 10 Erasmus+ projekti.](#)

⁸ [U-Multirank.](#) Kasutatavad näitajad on strateegilised partnerlused, rahvusvahelised ühiskraadid, praktikad, rahvusvahelised ühispublikatsioonid, ühispublikatsioonid tööstuspartneritega, piirkondlikud ühispublikatsioonid ja ühispatendid ettevõtetega.

3. Euroopa teaduskraad: põhinäitajad ja lisaväärtus

3.1. Milline oleks Euroopa teaduskraad?

Euroopa teaduskraad:

- **antaks ühiskraadina riigi, piirkonna või kõrgharidusasutuse tasandil nagu mis tahes muu kraad**, järgides täielikult subsidiaarsuse, institutsioonilise autonoomia ja akadeemilise vabaduse põhimõtteid;
- **antaks vabatahtlikkuse alusel kogu ELis koostööd tegevate ülikoolide poolt**, tõendades **riikidevaheliste õppekavade** raames saavutatud õpitulemusi;
- põhineks **ühistel kriteeriumidel**,⁹ mis on kokku lepitud Euroopa tasandil ja mida kohaldatakse ühiskraadi õppekavade suhtes. Euroopa kriteeriumid kajastaksid ühist arusaama ja konkreetset vajadust anda Euroopa tööjõule asjakohased pädevused ja oskused, et suurendada oma innovatsioonisuutlikkust, eelkõige rohe- ja digipöörde kontekstis. Kaasavuskriteeriumide kaudu edendatakse kättesaadavust ja atraktiivsust igasuguse taustaga, sealhulgas vähemate võimalustega õpilaste jaoks;
- seda **võimaldaksid** asjaomased siseriiklikud kõrgharidusalased õigusaktid, **mida toetavad riiklikud kvalifikatsiooniraamistikud**¹⁰, et kõrgharidusasutused saaksid akrediteerida ja anda selliseid kraade koos teiste riiklike kraadidega **bakalaureuse-, magistri- ja doktoriõppe** tasemel;
- **antaks eelistatavalt digivormingus**¹¹;
- neid tunnustatakse automaatselt¹² kogu ELis.

3.2. Üks Euroopa teaduskraad, palju eeliseid

Teadusuuringute, 40 sidusrühmadega konsulteerimise vooru, tagasisidekorje ja käimasolevate Erasmus+ poliitika eksperimentaalprojektide esialgsete järelduste abil on kindlaks tehtud mitmeid eeliseid ja võimalusi, mis on seotud Euroopa teaduskraadi loomisega.

Tulemused näitavad ülikoolide märkimisväärset entusiasmi seoses suurema lihtsustamise ja parema strateegilise partnerlusega. Üliõpilased soovivad, et ühisõppekavad oleksid laialdasemalt kättesaadavad. Tööandjad väljendavad suurt huvi nähtava ja kergesti mõistetava vahendi vastu, mis varustab tulevasi töötajaid kõrgelt hinnatud töökohal vajamineva pädevusega.

Euroopa teaduskraadil oleks järgmised eelised.

Üliõpilased.

⁹ Kriteeriumid töötati välja koos liikmesriikide ja kõrghariduse sidusrühmadega 2022. aastal. Neid testiti Erasmus+ kuue katseprojekti raames ajavahemikul 2023. aasta aprillist kuni 2024. aasta märtsini. Katseprojektide käigus tehti ettepanek kriteeriume muuta, mille tulemuseks on kvaliteeditagamise ja tunnustamise süsteemi käsitleva nõukogu soovitusel ettepaneku 2. lisas esitatud loetelu.

¹⁰ [Riiklik kvalifikatsiooniraamistik](#) on vahend, mille alusel liigitatakse kvalifikatsioonid omandatud teadmiste tasemetele seatud kriteeriumide alusel ning millega integreeritakse ja koordineeritakse riiklikke kvalifikatsiooni allsüsteeme ning parandatakse kvalifikatsiooni läbipaistvust, kättesaadavust, arengut ja kvaliteeti tööturu ning kodanikuühiskonna tarvis.

¹¹ Digivorming peaks olema turvaline ja ühilduma Euroopa õppemudeliga kui mitmekeelse andmemudeliga õppevaldkonnas.

¹² [Nõukogu 26. novembri 2018. aasta soovitus kõrg- ja keskkariduskvalifikatsioonide ning välismaal läbitud õppeperioodide õpiväljundite automaatse vastastikuse tunnustamise edendamise kohta \(ELT C 444, 10.12.2018, lk 1\).](#)

Üliõpilased oleksid Euroopa teaduskraadi keskmes, mis annaks neile võimaluse osaleda erinevates akadeemilistes kogukondades, aidates kaasa mitmekesisema ja omavahel ühendatud Euroopa haridusruumi loomisele. Hiljutises uuringus¹³ leidis kümnest üliõpilasest üheksa, et Euroopa teaduskraadi peamised võimalikud eelised on järgmised:

- loob rohkem võimalusi õppimiseks mitmes Euroopa riigis, kasutades selleks automaatset ainepunktide tunnustamist;
- hõlbustab uuenduslike ühiste õppekavade pakkumist ja sujuvat akadeemilist kogemust ülikoolilinnakutes ning
- tagab oskused ja pädevused, tänu millele suureneb tööalane konkurentsivõime kogu maailmas.

Tööandjad ja tööturg.

Tööandjad ja ettevõtted hindavad kõrgelt Euroopa teaduskraadi kontseptsiooni, mis tähendaks konkreetseid väärtustlikke valdkonnaüleseid pädevusi. Nende vaatepunktist tooks Euroopa teaduskraad kaasa järgmise:

- lihtsam, läbipaistvam ja selgem tööle värbamine tänu Euroopa teaduskraadile, mis on kergesti loetav ja mõistetav, võrreldes sama õppekava mitme eri kraadiga;
- Euroopa suurem atraktiivsus andekate üliõpilaste jaoks, kellel on Euroopa tööturu jaoks asjakohased oskused; ning
- suuremad võimalused koostööks ülikoolidega, näiteks õppekavade ühise väljatöötamise kaudu.

Akadeemilised töötajad.

Euroopa teaduskraad ei kujundaks mitte ainult üliõpilaste akadeemilist teekonda, vaid ka ülikoolide töötajate maastikku ning annaks akadeemilistele ringkondadele võimaluse tulla toime globaliseerumisest tuleneva keerukusega. Euroopa kõrghariduse registri poolt 1500 ülikooli suhtes tehtud analüüs näitab, et akadeemilise personali rahvusvahelistumine on kõrgkoolide ja riikide lõikes ebaühtlane.

Akadeemilise personali jaoks tooks Euroopa teaduskraad kaasa järgmise:

- rohkem võimalusi liikuvuseks, uute pedagoogiliste lähenemisviiside ja atraktiivsete õpetamiskogemuste katsetamiseks;
- vähem bürokraatlikke takistusi – siis saaksid akadeemilised töötajad keskenduda pigem koostöö sisule ja kvaliteedile kui selle haldamisele; ning
- teadmussiire ja oskuste parandamine, pidevõppe ja kutsealase arengu kultuuri edendamine riikidevahelise koostöö kaudu.

Ülikoolid.

Ülikoolid soovivad lihtsamaid koostöövõimalusi. Pakkudes paindlikkust ja säilitades kvaliteedistandardid, võimaldades ühist ja lihtsustatud raamistikku uue koostöö loomiseks, võimaldaks Euroopa teaduskraad ülikoolidel järgmist:

- koondada ressursse, et pakkuda võimalusi, mida eraldi ei saaks pakkuda;
- kõrvaldada tarbetud tõkked, mis takistavad mitut ülikooli hõlmava kraadiõppekava loomist;
- lisada õppekavadesse välismaal veedetud õppeperioodid ning

¹³ [European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Burneikaitė, G., Pocius, D., Potapova, E. et al., The road towards a possible joint European degree – Identifying opportunities and investigating the impact and feasibility of different approaches – Final report, Publications Office of the European Union, 2023.](#)

- tagada kõnealuste kvalifikatsioonide automaatne tunnustamine kogu ELis.

Euroopa Liit ja selle liikmesriigid.

Kõrgharidusasutused aitavad luua sidemeid Euroopas ja väljaspool ning edendada Euroopa väärtusi ja eluviisi kogu maailmas. Rohkemate ühiskraadi õppekavade loomise võimaldamine aitaks meelitada ligi ja hoida rohkem talente Euroopas ning tegelda Euroopa piirkondades talentide puudusest tulenevate arengulõksudega, toetades samal ajal koostööd ülikoolide ja süsteemidega terves maailmas. Euroopa teaduskraad võimaldaks:

- tugevdada Euroopa identiteeti ja kuuluvustunnet;
- parandada Euroopa kõrgharidussüsteemide üleilmset konkurentsivõimet ja mainet, võimaldades neil luua konkurentsivõimelisemaid ühiseid hariduspakkumisi ja meelitada ligi rohkem talente kolmandatest riikidest;
- edendada üliõpilaste ja talentide tasakaalustatud õpirännet ELis ja mujal ning
- edendada Euroopa haridusruumis euroopalikku koostöövaimu.

4. Euroopa teaduskraadi teel olevad takistused, mis tuleb ületada

4.1. Rikkalikud empiirilised tõendid

Euroopa haridusruumis on sujuvamaks ja sügavamaks riikidevaheliseks koostööks veel liiga palju takistusi, mida käsitletakse järgmises osas. Tõendid selle kohta ilmneseid rohkem kui kolme aasta jooksul peetud konsultatsioonidest kõrghariduse sidusrühmadega, eelkõige tihedas riikidevahelises koostöös osalevate ülikoolidega, nagu Euroopa ülikoolide liidud või Erasmus Munduse ühised magistriõppekavad. Ülikoolid ootavad lahendusi, et ületada nende ees seisvad probleemid.

Paljud neist takistustest tehti juba kindlaks seoses nõukogu 2022. aasta soovitusel, mis käsitleb võimaluste loomist tulemuslikuks Euroopa kõrghariduskoostööks¹⁴. Vaja on uusi jõupingutusi, et saavutada edu nõukogu selle soovitusel rakendamisel. Lisaks on kindlaks tehtud täiendavaid takistusi.

EL vajab seetõttu Euroopa teaduskraadi kui sihipärast ja toetavat raamistikku takistuste ületamiseks.

Programmiga „Erasmus+“¹⁵ on toetatud poliitika eksperimentaalprojekte, millesse on kaasatud rohkem kui 140 ülikooli ning kõrghariduse akrediteerimise, kvaliteeditagamise ja reguleerimise eest vastutavat 60 siseriiklikku ja piirkondlikku asutust kõigist liikmesriikidest, ettevõtted ja üliõpilaste esindajad. Koos kaardistasid nad enam kui 1000 ühisõppekava ning kasutasid neid rikkalikke teadmisi ja kogemusi, et uurida Euroopa teaduskraadi kui märgist ja kui kraadi.

Intervjuude, tuhandete üliõpilaste ja praktikute küsitlemiste, fookusgruppide, töötubade ja konsultatsioonide abil arutati projektide raames, millist lisaväärtust võiks Euroopa teaduskraad pakkuda. Samuti kaaluti kriteeriume, mis vastaksid kõige paremini selle kraadi olemusele, ja tehti kindlaks peamised probleemid, mis takistavad ühisõppekavade täieliku potentsiaali saavutamist. Need takistused võib rühmitada järgmiselt.

¹⁴ Nõukogu 5. aprilli 2022. aasta soovitus, mis käsitleb võimaluste loomist tulemuslikuks Euroopa kõrghariduskoostööks (ELT C 160, 13.4.2022, lk 1).

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/817, millega luuakse liidu haridus- ja koolitus-, noorte- ning spordiprogramm „Erasmus+“ (ELT L 189, 28.5.2021, lk 1).

4.2. Erinevad ja keerulised õigusaktid ja määrused, mis on esile toodud Erasmus+ poliitika eksperimentaalprojektides

Riiklikud haridus- ja koolitussüsteemid ning vastavad siseriiklikud õigusaktid ja eeskirjad on suures osas välja arendatud sõltumatult, kaalumata riikidevahelise koostöö võimalusi. See toob kaasa **erinevused, mis takistavad ülikoolidel** riikidevaheliste ühisõppekavade ja ühiskraadide pakkumist või muudavad selle väga tülikaks.

Takistused on järgmised.

- **Spetsiifilised riiklikud eeskirjad lõpueksamite vormi, hindamiskaala ja õppekoormuse kohta**, mida kohaldatakse ühisõppekavade suhtes, takistavad ülikoolidel pakkuda tõeliselt riikidevahelisi ja integreeritud ühiskraadi õppekavasid ning seavad üliõpilastele kunstlikke lisanõudeid.
- **Mitmekeelsuspiirangud ühiskraadi õppekavades**. Kuna tänapäeval suureneb õpiränne, hõlbustaks ühisõppekavade riikidevaheliste koostöömodelite kasutamist see, kui võetaks arvesse ja käsitletaks vajadust kõrvaldada üliõpilaste, asutuste ja tööturu huvides takistused mitme keele kasutamiselt.
- **Füüsilise kohaloleku** minimaalse või maksimaalse kestuse kohta tehtud **ettekirjutused**. Need peegeldavad maailma enne Euroopa integratsiooni ja digipööret ning mõjutavad negatiivselt üliõpilaste õpirännet, piirates digitehnoloogia võimalikku kasu riikidevaheliste õppimisvõimaluste hõlbustamisel.
- **Kombineeritud/veebipõhise õppe vähene tunnustamine** takistab digivahendite potentsiaali täielikku ärakasutamist hariduses, võttes sealhulgas arvesse COVID-19 pandeemiast saadud õppetunde. Ülikoolid, nende töötajad ja üliõpilased peavad saama digipöördest täit kasu.
- Partnerülikoolide õppejõudude osalemise piirangud, mida kohaldatakse riikidevahelistes ühisõppekavade puhul, piiravad kunstlikult ülikoolide võimalust saada endale kogenud töötajaid ja seavad piiri tulemuslikkusele.

Need takistused tekitavad probleeme mis tahes **riikidevahelisele partnerlusele**. Paljud neist on vastuolus ideega luua Euroopa haridusruum, kus õppijad saavad vabalt liikuda ja neil on sujuv juurdepääs kvaliteetsele kaasavale kõrgharidusele.

Üliõpilastele **kraadide ja diplomite väljaandmise** suhtes kehtivad samuti piiravad eeskirjad, mis muudab selle väga keeruliseks. Nende hulka kuuluvad keelepiirangud, tunnustatud allkirjad, allkirjavormingud (digitaalsed või füüsilised), heakskiidetud logod ja erinõuded paberile (nt mõõtmed, paksus, kindlad trükikojad). **Üliõpilasele ühiskraadi andmise protsess võib kesta aastaid**, kui see on üldse võimalik.

Erasmus+ poliitika eksperimentaalprojektide esialgsed tulemused näitavad selgelt, et nende takistuste ületamisel võiks olla kasu Euroopa teaduskraadist.

4.3. Bologna protsessi vahendite ebaühtlane ja aeglane rakendamine

1999. aastal väljaspool ELi raamistikku algatatud valitsustevahelise Bologna protsessi eesmärk on muuta kõrgharidussüsteemid 49 riigis, sealhulgas 27 ELi liikmesriigis, ühtsemaks. Sellega loodi Euroopa kõrgharidusruum, et hõlbustada üliõpilaste ja töötajate liikuvust, muuta kõrgharidus kaasavamaks ja kättesaadavamaks ning globaalselt atraktiivsemaks ja konkurentsivõimelisemaks. Bologna protsess on väga oluline, et luua vajalik usaldus edukaks õpirändeks, piiriüleseks akadeemiliseks koostööks ning välismaal läbitud õppeperioodide ja omandatud kvalifikatsioonide vastastikuseks tunnustamiseks.

Kuigi Bologna protsessis rõhutatakse ühiskraadide tähtsust, on edusammud olnud aeglased, osaliselt suure geograafilise ulatuse ning süsteemide, traditsioonide ning poliitilise ja majandusliku konteksti mitmekesisuse tõttu. Seetõttu ei ole kõik liikmesriigid rakendanud vajalikke reforme, mille tulemuseks on 49 riigi ebatõhus koostöö.

Vaatamata ühisõppekavade kvaliteedikindluse Euroopa lähenemisviisi loomisele – see on üleeuroopaline vahend, mis võimaldab ühisõppekavade ühekordset hindamist – on seda vahendit viimase üheksa aasta jooksul kasutatud vaid väheste õppekavade puhul.

Mõned Bologna õigusaktid, eelkõige seoses kvaliteeditagamise ja tunnustamisega, ei ole veel andnud soovitud tulemusi. ELis kehtestatud mehhanismid otsuste tegemiseks ja riikidevahelise koostöö rakendamiseks võivad veelgi hõlbustada Euroopa haridusruumi väljakujundamist, kusjuures tõhusad lahendused võimaldavad ülikoolidel teha tulemuslikku koostööd usaldusväärsete ja kõrgelt hinnatud teaduskraadide abil.

4.4. Kõrghariduse kvaliteeditagamise ja tunnustamise süsteeme tuleks veelgi parandada

Teaduskraadi andmiseks tuleks kõiki õppekavasid, olgu need ühised või mitte, akrediteerida kindla kvaliteeditagamise protsessi kaudu. See on oluline, et tagada vajalik usaldus hariduse kvaliteedi vastu.

Paljud Euroopa kõrgharidusasutused on märkinud, et riikidevaheliste õppekavade kvaliteeditagamise protsessid on liiga pikad ja kulukad. Mida rohkem eri riikide ülikoole on ühisõppekavasse kaasatud, seda keerulisem on protsess. Akrediteeringu saamine võib vahel võtta aega kuni kaks aastat. Pikad menetlused ei võimalda ülikoolidel kohaneda muutuvate oludega ega reageerida kiiresti tekkivatele poliitilistele, majanduslikele või ühiskondlikele vajadustele.

Kvalifikatsioonide ja välismaal veedetud õppeperioodide tunnustamine ei ole veel kõikides riikides automaatne, eriti kui otsus tehakse kõrgharidusasutuse tasandil. See suurendab märkimisväärselt ülikoolilõpetanute koormust ning piirab nende võimalusi õppe- ja tööeesmärkidel vabalt liikuda.

Kuigi kvaliteeditagamine on oluline usalduse tagamiseks haridussüsteemi vastu, on paljud erinevused vananenud ja eesmärgipäratud, tekitades tarbetut bürokraatiat.

4.5. Töötajate motiveerimatus osaleda riikidevahelises koostöös ja ühiskraadides

Kvaliteetse ühiskraadi õppekava väljatöötamine nõuab **akadeemilistelt töötajatelt aega ja jõupingutusi**. Uute riikidevaheliste projektide algatamine nõuab spetsiaalsete oskustega töötajaid ning arvestades konkreetseid probleeme ja takistusi, on see tavaliselt täiskohaga töö. Kogemused riikidevaheliste õppekavadega näitavad, et esineb oht, et riikidevaheline koostöö tuleb sellega tegelevate inimeste arvelt, sest nende tööd ei tunnustata alati vääriliselt. Lisaks peavad töötajad pidevalt kutsealaselt arenema, et säilitada nende valdkondadevaheliste pedagoogiliste õppekavade kõrge kvaliteet.

Spetsiaalses uuringus¹⁶ nõustus 66 % kõrgharidussektori vastajatest, et riikidevaheline koostöö on osa nende kõrgharidusasutuste strateegiast, **kuid ainult 39 % nõustus, et akadeemilise personali karjäärivõimalused võimaldavad, toetavad ja soodustavad riikidevahelist koostööd**. See on kooskõlas varasemates uuringutes kindlaks tehtud väljakutsetega, milleks muu hulgas on „lisatöö

¹⁶ Vt tulemused ettepanekule lisatud komisjoni talituste töödokumendis SWD(2024) 74.

maht lisaks tavapärasele tegevusele“ (80 % vastanutest) ning „akadeemiliste töötajate pühendumuse suurendamine ja säilitamine“ (72 %).

5. Kuidas neid takistusi ületada – konkreetsed sammud Euroopa teaduskraadi loomise suunas

Euroopa teaduskraad oleks kiire viis nende takistuste ületamiseks, sest annaks ELi riiklikele kõrgharidussüsteemidele vahendid ühiskraadide väljatöötamiseks, hindamiseks ja andmiseks, tuginedes ühiselt kokku lepitud Euroopa kriteeriumidele, mis ületavad riigi või piirkonna piire. See pakuks terviklikku lahendust, et parandada sujuvat ja tihedamat riikidevahelist koostööd Euroopa haridusruumis ning aidata kõrvaldada strateegilist oskuste nappust ELis.

Kaks käesolevale teatisele lisatud ettepanekut nõukogu soovitude kohta tagavad ka selle, et Euroopa teaduskraad saab toetuda eesmärgipärastele kvaliteeditagamis- ja tunnustamissüsteemidele ning sellega kaasnevad akadeemilistele töötajatele atraktiivsed karjääriväljavaated. Igas etapis sõltub Euroopa teaduskraadi edukus liikmesriikide ja vajaduse korral piirkondade omavalitsuste valmisolekust ja kaasatusest.

5.1. Euroopa muutmine innovatsiooni ja konkurentsivõime talendibaasiks

5.1.1. Euroopa teaduskraadi ühiste kriteeriumide kindlaksmääramine

Kõrgharidusasutused saaksid Euroopa teaduskraadi andmisel tugineda **olemasolevate pädevate siseriiklike struktuuride hinnangule** selle kohta, kas ühisõppekava vastab selgelt **kindlaks määratud ja ühiselt kokku lepitud Euroopa kriteeriumidele**. Nende kriteeriumide sisu moodustaks Euroopa teaduskraadi aluse ja määraks selle ambitsioonikuse taseme, tuues välja, milles see seisneb ja miks see erineb mujal maailmas väljaantavatest kraadidest.

Kavandatavad **Euroopa kriteeriumid on esitatud nõukogu soovituse ettepaneku (Euroopa kõrghariduse kvaliteeditagamise ja tunnustamise süsteemi kohta) II lisas.**

Euroopa teaduskraadi jaoks on välja pakutud järgmised kriteeriumid.

- Riikidevahelise õppekava korralduse ja juhtimise tiptase: ühisõppekavad põhinevad Bologna ning ELi vahenditel ja standarditel, need kavandatakse ja viiakse ellu ühiselt, tuginedes ühisele kvaliteeditagamise korrale.
- Õpikogemuse asjakohasus: ühisõppekavad on üliõpilaskesksed, hõlmates tööturu jaoks olulisi võimalusi, interdistsiplinaarseid komponente, üliõpilaste õpirännet ning horisontaal- ja digioskuste omandamist.
- Euroopa väärtuste järgimine: ühisõppekavad edendavad demokraatiat, mitmekeelsust, kaasatust ja keskkonnasäästlikkust.

Eesmärk on edendada rohkemate ühisõppekavade väljatöötamist kooskõlas Euroopa ülikoolide strateegias esitatud visiooniga, eelkõige selleks, et võimaldada õppijate kui loovate ja kriitiliste mõtlejate, probleemilahendajate ning aktiivsete ja vastutustundlike kodanike arengut, kes viivad ellu muutusi oma kogukonnas, et avaldada positiivset mõju ümbritsevale ühiskonnale.

Rangete standardite kehtestamisega toetavad Euroopa kriteeriumid riikidevahelist koostööd kõrgkoolide vahel, riikidevaheliste õpikogemuste pakkumist, üliõpilaskeskset õpetamist ja õppimist (sealhulgas interdistsiplinaarsuse, õpirände ja üliõpilaskesksete lähenemisviiside pakkumist), asjakohasust tööturu ja ühiskondlike vajaduste seisukohast (koostöö ettevõtete,

avaliku sektori ja kodanikuühiskonnaga ning valdkonnaüleste, rohe- ja digioskuste pakkumine) ning ühiste väärtuste (mitmekeelsus, kaasavus, demokraatlikud väärtused) austamist. Kuna puudub kõigile sobiv lahendus, on Euroopa kriteeriumid piisavalt paindlikud, et Euroopa teaduskraad oleks **kättesaadav igat liiki ülikoolidele, kõikidele valdkondadele ja erialadele ning kõigil tasanditel**, austades akadeemiliste traditsioonide ja süsteemide mitmekesisust.

Kavandatud Euroopa kriteeriumid tuginevad ELis ja Bologna protsessis välja töötatud **olemasolevate vahendite kasutamisele** ning tagavad, et Euroopa teaduskraad vastaks kõrghariduskoostöö rangeimatele standarditele. Need pakuvad ülikoolidele koostööraamistikku, et vähendada strateegiliste oskuste nappust Euroopa tööturul. Kriteeriumid austavad **subsidiarsust, institutsioonilist autonoomiat ja akadeemilist vabadust**.

Kuna Euroopas on mitmekesine kõrgharidusmaastik, erinevad ajaloolised taustad ja traditsioonid, nõuab ühise arusaama kujundamine Euroopa teaduskraadi olemusest ühist arutelu ja ühiseid jõupingutusi.

See aruteluprotsess algas vahetult pärast seda, kui 2022. aasta aprillis võeti vastu nõukogu järeldused Euroopa strateegia kohta, mis käsitleb kõrgharidusasutuste mõjuvõimu suurendamist Euroopa tuleviku nimel¹⁷. Kriteeriumide esialgne kavand on välja töötatud koos riikide ja piirkondade ametiasutuste, kõrgkoolide, akrediteerimis- ja kvaliteeditagamisasutuste, üliõpilasorganisatsioonide ning avaliku ja erasektori esindajatega.

Pärast kriteeriumide kindlaksmääramist **testiti** neid kuue Erasmus+ poliitika eksperimentaalprojekti raames. Testis osales rohkem kui **140 kõrgharidusasutust kõigist liikmesriikidest**, 60 riiklikku ja piirkondlikku asutust, sealhulgas **17 ministeeriumi ja 20 riiklikku kvaliteeditagamisasutust, üliõpilasorganisatsioonid ning majandus- ja sotsiaalpartnerid**. Testi tulemusena **tehti ettepanek kriteeriumid läbi vaadata. Läbivaatamise tulemusena sündisid kavandatavad Euroopa kriteeriumid**, mis on esitatud nõukogu soovitusel ettepaneku (Euroopa kõrghariduse kvaliteeditagamise ja tunnustamise süsteemi kohta) II lisas.

Järgmise sammuna peaks **ELi nõukogu seda ettepanekut edasi arutama**.

Testitud kriteeriumid on aluseks põhjalikele aruteludele ja dialoogile liikmesriikide, kõrgharidussektori ning majandus- ja sotsiaalpartneritega, et võtta järgmisi meetmeid Euroopa teaduskraadi loomiseks ja anda täiendavaid suuniseid nende meetmete rakendamiseks.

Meetmed.

Komisjon kutsub ELi nõukogu üles **jätkama arutelu ettepaneku üle võtta vastu nõukogu soovitus Euroopa kõrghariduse kvaliteeditagamise ja tunnustamise süsteemi kohta**, sealhulgas II lisa, milles sätestatakse **Euroopa teaduskraadi kriteeriumid**.

Komisjon toetab dialoogi liikmesriikide, kõrgharidussektori ning majandus- ja sotsiaalpartneritega, et võtta järgmisi meetmeid Euroopa teaduskraadi loomiseks ning toetada koostööprotsessi liikmesriikide ja sidusrühmadega selle rakendamisel.

¹⁷ [Nõukogu järeldused Euroopa strateegia kohta, mis käsitleb kõrgharidusasutuste mõjuvõimu suurendamist Euroopa tuleviku nimel \(ELT C 167, 21.4.2022, lk 9\).](#)

5.1.2. Liikmesriigid valivad Euroopa teaduskraadiga ühinemiseks oma lähtetaseme

Arvestades liikmesriikide paratamatult erinevaid lähtepositsioone, seisukohti ja traditsioone, ei saa Euroopa teaduskraadi välja töötada üleöö. Seda ei ole võimalik saavutada ka kõigile sobiva ühtse lähenemisviisi abil.

Käesolevas teatises sätestatakse järkjärguline lähenemisviis ja eesmärkide tase liikmesriikidele, kes otsustavad Euroopa teaduskraadiga ühineda. See lähenemisviis võtab arvesse liikmesriikide ja nende kõrgharidusasutuste mitmekesisust, võimaldades neil liikuda Euroopa teaduskraadi suunas oma tempos. Liikmesriigid võiksid liikuda järk-järgult edasi ühiselt kindlaks määratud eesmärgi suunas, millel on kaks taset: **Euroopa teaduskraad** ja **ettevalmistav Euroopa märgis, mis näitab, et Euroopa kriteeriumid on täidetud**.

Iga kõrgkoolide konsortsium saaks soovi korral leida õige lähtepunkti ja võtta aja jooksul kasutusele üha integreerituma protsessi.

Euroopa teaduskraadi puhul võiks kasutada kahte erinevat ühinemiskohta.

Ühinemiskoht: ettevalmistav Euroopa teaduskraadi märgis

Euroopa kriteeriumidele vastavad ühiskraadi õppekavad võivad saada Euroopa märgise pädevatelt asutustelt, kes vastutavad kõrgharidusprogrammide akrediteerimise ja/või kvaliteeditagamise eest (iseakrediteerivad ülikoolid, akrediteerimisasutused, kvaliteeditagamisasutused). Kuigi **märgis on võimas turundusvahend**, ei lahenda see probleeme, millega ülikoolid ühiskraadi õppekavade loomisel ja läbiviimisel kokku puutuvad. See tee oleks ülikoolidele avatud pärast kavandatud Euroopa kriteeriumide vastuvõtmist ja nende rakendamiseks vajalike suuniste väljatöötamist.

Ühinemiskoht: Euroopa teaduskraad

Teaduskraadi annavad ühiselt mitu ülikooli eri riikidest (nt Euroopa ülikoolide liit). Euroopa teaduskraad **integreeritaks siseriiklikesse õigusaktidesse uut liiki kvalifikatsioonina**. See lihtsustaks oluliselt ülikoolide ja üliõpilaste olukorda, kuna kaotaks erinevused eri riikide eeskirjade vahel ning annaks ELi ülikoolidele ühise ja selge raamistiku ühiskraadi õppekavade loomiseks. Nagu mis tahes kraadi puhul, akrediteeriksid Euroopa teaduskraadi vastavalt siseriiklikele õigusaktidele ja riiklikele kvalifikatsiooniraamistikele pädevad asutused kõrgharidusasutuse, piirkonna või riigi tasandil.

Euroopa teaduskraadi võiks anda ka juriidiline isik, mille on asutanud mitu ülikooli eri riikidest (nt õigusliku staatusega Euroopa ülikoolide liit). Mõned ülikoolide liidud on sellised juriidilised isikud juba loonud ja uurivad olemasolevate Euroopa õiguslike vahendite, näiteks Euroopa territoriaalse koostöö rühmituste kasutamist. See lähenemisviis võib olla ülikoolide jaoks kõige lihtsam ja tõhusam, arvestades sellega seotud kulusid ja vajalikke ressursse.

5.1.3. Eesmärgipärased kvaliteeditagamise süsteemid

Kvaliteeditagamise süsteemid on vajalikud aruandekohustuse täitmiseks ja ülikoolide tulemuste parandamiseks. Need loovad aluse usalduseks üliõpilastele pakutava kõrghariduse kvaliteedi vastu. Euroopa teaduskraad sõltuks vastastikusest usaldusest ja usaldusväärsetest kvaliteeditagamise süsteemidest rohkem kui muud kraadid. Seepärast on eesmärgipäraste kvaliteeditagamise süsteemide loomine Euroopa teaduskraadi eeltingimus, mis oleks samal ajal kasulik kõigile õppekavadele, sealhulgas mikrokvalifikatsioonitunnistusi andvatele õppekavadele, ning võimaldab kvalifikatsioonide täiendavat automaatset tunnustamist. Selleks peaksid liikmesriigid:

- looma tugevamad, tõhusamad ja lihtsamad **kvaliteeditagamise protsessid** igat liiki õppekavade jaoks;
- **looma uue Euroopa raamistiku** mitmel kõrgkoolil põhinevaks lähenemisviisiks kvaliteeditagamisele, mis võimaldab kestlikel kõrgkoolide liitudel ise akrediteerida oma ühiskraadi õppekavasid ja ühiseid mikroqualifikatsioonitunnistusi, tuginedes Erasmus+ QA fit¹⁸ ja IMINQA projektide¹⁹ tulemustele; ning
- kasutama sobivaid kvaliteeditagamise protsesse, et toetada kõrgharidusasutusi **kvalifikatsioonide ja välismaal veedetud õppeperioodide automaatsel tunnustamisel**.

Meetmed. Komisjon esitab koos käesoleva teatisega **nõukogu soovitus Euroopa kõrghariduse kvaliteeditagamise ja tunnustamise süsteemi kohta. Komisjon kutsub ELi nõukogu üles ettepanekut edasi arutama ja kavatseb toetada selle tulevast rakendamist punktis 5.2.4 kirjeldatud sihtmeetmete abil.**

5.1.4. Atraktiivsem akadeemiline karjäär kõrghariduses

Üleilmses teadmistepõhises majanduses kujundab Euroopa tulevikku tema haridussüsteemide tulemuslikkus ja konkurentsivõime globaalses võidujooksus talentide pärast. Euroopa teaduskraadi ambitsioonika visiooni elluviimine sõltub tasemel õppejõududest, kes annavad ülikoolilõpetajatele õiged oskused. Me ei suuda luua silmapaistvaid riikidevahelisi õppekavasid, kui me ei stimuleeri suurepäraseid inimesi selles töös osalema. Seepärast on akadeemilise karjääri atraktiivsemaks muutmine kõrghariduses peamine Euroopa teaduskraadi võimaldav tegur. Selleks peaksid liikmesriigid:

- edendama, tunnustama ja väärtustama akadeemiliste töötajate tööd, mis on seotud riikidevahelise koostööga, näiteks ühiskraadi õppekavade väljatöötamine;
- edendama, tunnustama ja väärtustama erinevaid akadeemilisi rolle ja ülesandeid, sealhulgas innovaatilist ja tõhusat õpetamist; ning
- edendama konkurentsivõimelisi, ohutuid, õiglasid ja mittediskrimineerivaid töötingimusi töötajate ligimeelitamiseks ja hoidmiseks.

Meetmed. Komisjon teeb koos käesoleva teatisega ettepaneku võtta vastu **nõukogu soovitus atraktiivsete ja kestlike karjäärivõimaluste kohta kõrghariduses**, mis täiendab nõukogu soovitust andekate teadlaste, novaatorite ja ettevõtjate Euroopasse meelitamise ja nende Euroopas hoidmise Euroopa raamistiku kohta²⁰. **Komisjon kutsub ELi nõukogu üles ettepanekut edasi arutama ja kavatseb toetada selle tulevast rakendamist punktis 5.2.5 kirjeldatud sihtmeetmete abil.**

5.2. Komisjon tegutseb vahendaja ja toetajana

Tuginedes laiale empiirilisele tõendusbaasile, on käesoleva teatise eesmärk esitada visioon võimalikest edasistest sammudest, kuidas muuta Euroopa teaduskraad reaalsuseks. Samuti püütakse sellega toetada **avatud dialoogi liikmesriikide**, kõrghariduse sidusrühmade ning majandus- ja sotsiaalpartneritega edasiste sammude üle. Komisjon vahendab ja toetab liikmesriike järgmiste meetmetega.

¹⁸ [Tulevikukindel kvaliteeditagamine \(QA-FIT\).](#)

¹⁹ [Rakendamine ja innovatsioon kvaliteeditagamisel vastastikuse õppimise kaudu \(IMINQA\).](#)

²⁰ [Nõukogu 18. detsembri 2023. aasta soovitus andekate teadlaste, innovaatorite ja ettevõtjate Euroopasse meelitamise ja nende Euroopas hoidmise Euroopa raamistiku kohta \(ELT C, C/2023/1640, 29.12.2023\).](#)

5.2.1. Vahendada dialoogi Erasmus+ poliitilikaeksperimentide tulemuste ja soovitude üle, mis käsitlevad kõrgharidusasutuste liitide Euroopa teaduskraadi märgist ja õiguslikku staatust

Komisjon avaldab 2024. aasta sügisel **aruande** Erasmus+ poliitika eksperimentaalprojektide lõpptulemuste kohta.

Seejärel kavatseb komisjon 2025. aastal luua **Euroopa teaduskraadi poliitikalabori**. Käivitatakse hulgaliselt põhjalikke arutelusid ja sihipäraseid koosolekuid, kus osalevad eksperdid liikmesriikidest, kõrgharidusasutustest, kvaliteeditagamis-/akrediteerimisasutustest, üliõpilaste esindajad ning majandus- ja sotsiaalpartnerid, et kiirendada meetmete võtmist ja vajalikke riiklikke reforme ning töötada välja rakendussuunised ja tegevuskavad. Eesmärk on edendada vastastikust õppimist ja anda suuniseid Euroopa teaduskraadi kasutuselevõtuks.

Meede: Komisjon kavatseb edendada koostööd 2025. aastal loodava ja programmist „Erasmus+“ toetatava **Euroopa teaduskraadi poliitikalabori** kaudu, et kaasata liikmesriigid ja laiem kõrghariduskogukond Euroopa teaduskraadi suuniste väljatöötamisse ja rakendamisse.

5.2.2. Euroopa rahastamisstiimulid

Programmist „**Erasmus+**“ pakutakse jätkuvalt toetust Euroopa ülikoolide liitudele, Erasmus Munduse ühistele magistriõppekavadele, Marie Skłodowska-Curie ühistele doktoriõppekavadele ning Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi (EIT) märgisega programmidele, mis toimivad Euroopa teaduskraadi rakendamise teerajajatena. Lisaks toetab Erasmus+ **sihttoetuse** kaudu Euroopa teaduskraadide väljatöötamist ja kasutuselevõttu, tuginedes Erasmus Munduse õppekavade väljatöötamise meetmete edukale näitele.

Komisjon kavatseb 2025. aastal käivitada Erasmus+ raames tulevikku suunatud koostööprojektide meetme raames **Euroopa teaduskraadi väljatöötamise projektid**. Selle raames pakutakse liikmesriikidele ning nende akrediteerimis- ja kvaliteeditagamisasutustele, ülikoolidele, üliõpilastele ja majandus- ja sotsiaalpartneritele **rahalisi stiimuleid** Euroopa teaduskraadi kasutuselevõtuks.

Tehnilise toe instrument²¹ võib pakkuda tehnilist oskusteavet vajalike reformide kavandamiseks ja rakendamiseks koos suuniste ja toetusega, et parandada õigus- ja haldusraamistikke, edendada koostööd ülikoolide, uurimisasutuste ja ettevõtete vahel ning parandada kvaliteeditagamise mehhanisme ja karjääri atraktiivsust kõrghariduses.

Meetmed.

Komisjon kavatseb teha **alates 2025. aastast kättesaadavaks Euroopa rahastamisstiimulid** selliste programmide kaudu nagu „Erasmus+“, et toetada Euroopa teaduskraadide loomist. Komisjon kavatseb käivitada ka **Euroopa teaduskraadide väljatöötamise projektid**, et stimuleerida kõigi asjaosaliste kaasamist.

Komisjon kutsub ülikoole ja kõrghariduskogukonda üles kasutama parimal viisil ära **ELi rahastamisvõimalusi**, näiteks programmide „Erasmus+“ või „Digitaalne Euroopa“ pakutavaid,

²¹ [Tehnilise toe instrument](#).

et toetada ülikoole ja töötajaid Euroopa teaduskraadide kavandamisel ja pakkumisel koostöös riiklike ja piirkondlike ametiasutuste ning majandus- ja sotsiaalpartneritega.

5.2.3. Toetada ja kiirendada nõukogu soovitusel (mis käsitleb võimaluste loomist tulemuslikuks Euroopa kõrghariduskoostööks) rakendamist

2022. aasta aprillis vastu võetud nõukogu soovitusel (mis käsitleb võimaluste loomist tulemuslikuks Euroopa kõrghariduskoostööks) täielik rakendamine hõlbustaks märkimisväärselt Euroopa teaduskraadi loomist. Selle soovitusel rakendamise **aruanne**, mis avaldatakse 2024. aasta keskpaigaks ja mille kokkuvõte on esitatud lisatud komisjoni talituste töödokumendis, näitab Euroopa kõrgharidusmaastiku mitmekesisust meetmete osas, mis võimaldavad riikidel teha tihedamalt koostööd, kuid edusammud selles valdkonnas on ebaühtlased. Kuigi mõned liikmesriigid näivad rakendavat soovitusel erinevaid põhimõtteid ja on juba alustanud reforme, on teised riigid teatanud aeglasemast edasiliikumisest.

Aruande tulemuste põhjal teeb komisjon ettepaneku korraldada alates 2024. aasta sügisest liikmesriikide vahel **vastastikuse õppe üritusi**, et süvendada arutelu haldustakistuste kõrvaldamise üle ja niiviisi kiirendada edusamme soovitusel rakendamisel.

Meetmed.

Komisjon toetab nõukogu soovitusel (sealhulgas soovitusel, **mis käsitleb võimaluste loomist tulemuslikuks Euroopa kõrghariduskoostööks**), kasutuselevõttu. Alates 2024. aasta sügisest võib korraldada vastastikuse õppe üritusi, et kõrvaldada järelejäänud takistused.

Komisjon kutsub liikmesriike üles **kaaluma nõukogu praegusi ja tulevase soovitusel kõrghariduse valdkonnas**, et jätkata riikidevahelise koostöö takistuste kõrvaldamist ja sillutada teed Euroopa teaduskraadi loomisele.

5.2.4. Toetada nõukogu tulevase soovitusel (kvaliteeditagamise ja tunnustamise kohta) rakendamist

Euroopa teaduskraadi reaalsuseks muutmine nõuab vabatahtlikku lähenemisviisi, mis pakub kõigile kõrgharidussüsteemidele võimaluse seda teekonda alustada, olenemata nende lähtepunktist. Samuti nõuab see üliõpilaste ja kõrgharidusasutuste juhtide aktiivset kaasamist, et luua ülikoolidele soodne keskkond Euroopa teaduskraadide loomiseks, tagades, et need on üliõpilaskesksed, strateegiapõhised ja kooskõlas Euroopa haridusruumi parimate tavadega. Oma ettepanekus nõukogu soovitusel Euroopa kõrghariduse kvaliteeditagamise ja tunnustamise süsteemi kohta teeb komisjon ettepaneku järgmiseks:

- Euroopa **teaduskraadi poliitikalabori** loomine: lisaks suuniste ja konkreetsete tegevuskavade esitamisele Euroopa teaduskraadi kasutuselevõtuks (vt punkt 5.2.1) töötaks komisjon välja ka suunised kõrgharidusasutuste liitude kvaliteeditagamise raamistiku rakendamiseks;
- **Euroopa teaduskraadi foorumi** loomine iga-aastase üritusena, mille korraldab komisjon koos nõukogu eesistujariigiga, et kõik sidusrühmad kohtuksid ja annaksid ülevaate üldistest edusammudest, mida on tehtud Euroopa teaduskraadi poliitikalabori kaudu. Foorumisse kuuluksid liikmesriikide kõrgetasemelised esindajad, kõige esinduslikumad sidusrühmade organisatsioonid kvaliteeditagamise valdkonnas (nt ENQA, EQAR), riiklike akadeemilise tunnustamise infokeskuste võrgustik (NARIC), riiklikud kvalifikatsiooniraamistikud, haridusvaldkonna sotsiaalpartnerid ning majandus- ja sotsiaalpartnerite esindajad;

- **välise kvaliteeditagamise tulemuste andmebaasi (DEQAR)²²** edasiarendamine, et muuta see kasutajasõbralikumaks ja siduda see otseselt kvalifikatsioonide automaatse tunnustamisega;
- **Haridusasutuse lõpetanute käekäigu jälgimise süsteemi²³** rakendamise jätkuv toetamine, et parandada kõrghariduse kvaliteeti ja asjakohasust, andes tagasisidet kõrgkoolilõpetanute tulemuste kohta ning parandades võrdlust ja analüüsi riikide ja kõrgharidusasutuste vahel.

Meetmed.

2025. aastal kavatseb komisjon luua **Euroopa teaduskraadi foorumi**, et jälgida edusamme Euroopa teaduskraadi kasutuselevõtul.

Komisjon kavatseb jätkuvalt toetada **haridusasutuse lõpetanute käekäigu jälgimise süsteemi** väljatöötamist.

Komisjon kutsub liikmesriike, ülikoole, kõrgharidussektorit ning majandus- ja sotsiaalpartnereid üles ühiselt kavandama **Euroopa teaduskraadi rakendussuuniseid ja tegevuskavasid**, osaledes Euroopa teaduskraadi foorumil ja olles aktiivselt kaasatud tulevase Euroopa teaduskraadi poliitikalabori töösse. Samuti kutsutakse neid üles kasutama võimalust **teha aktiivset koostööd ja pakkuda üliõpilastele tõeliselt riikidevahelisi õpikogemusi**, mis valmistavad ette kvalifitseeritud tööjõudu, kes on valmis võtma vastu väljakutseid Euroopas ja kogu maailmas.

5.2.5. Toetada atraktiivseid ja kestlikke karjäärivõimalusi kõrghariduses käsitleva nõukogu soovitusel rakendamist

Tõhus ja innovaatiline riikide koostöö kõrghariduse valdkonnas nõuab pühendumist kvalifitseeritud akadeemiliselt töötajatelt, kes saavad osaleda põhjalikes pikaajalistes partnerlustes kolleegidega teistest kõrgkoolidest. Oma ettepanekus nõukogu soovitusel atraktiivsete ja kestlike karjäärivõimaluste kohta kõrghariduses teeb komisjon ettepaneku järgmiseks:

- koostada **suunised** kõrghariduse karjäärivõimaluste ja personalipoliitika heade tavade kohta ning akadeemiliste töötajate pädevusraamistik, tuginedes olemasolevatele asjakohastele liidu tasandi pädevusraamistikele, nagu teadlaste Euroopa pädevusraamistik;
- toetada spetsiaalse sotsiaaldialoogi korraldamist;
- **jälgida** soovitusel põhielemente **Euroopa kõrgharidussektori vaatluskeskuse²⁴** kaudu;
- edendada **koostoimet** nõukogu soovitusel andekate teadlaste, novaatorite ja ettevõtjate Euroopasse meelitamise ja nende Euroopas hoidmise Euroopa raamistiku kohta, mis on välja töötatud Euroopa teadusruumi raames ja mida kohaldatakse teadlaskarjääri suhtes kõigis sektorites, sealhulgas akadeemilistes ringkondades;
- hõlbustada **vastastikust õpet** liikmesriikide, kõrgharidusasutuste, Erasmus Munduse praktikute ja Euroopa ülikoolide liitude vahel, et asjakohaselt tunnustada riikidevahelises koostöös ja õpetamises osalevaid akadeemilisi töötajaid; kestlikud karjääriväljavaated ning talentide haldamise meetmed töötajatele, kes osalevad kestlike liitude, näiteks Euroopa ülikoolide liitude koordineerimises ja arendamises.

²² DEQAR on kvaliteeditagamise asutuste välise kvaliteeditagamise tulemuste andmebaas, mis on kantud kõrghariduse kvaliteedi tagamise Euroopa registrisse (EQAR). Kõik EQARis registreeritud asutused võivad oma aruanded andmebaasis avaldada. Andmebaasis DEQAR osalemine on vabatahtlik (<https://www.eqar.eu/qa-results/search/>).

²³ [Nõukogu 20. novembri 2017. aasta soovitus haridusasutuse lõpetanute käekäigu jälgimise kohta \(ELT C 423, 9.12.2017, lk 1\).](#)

²⁴ [2024. aasta tööprogramm liidu haridus- ja koolitus-, noorte- ning spordiprogrammi „Erasmus+“ kohta, C\(2023\)6157, 18. september 2023.](#)

Meede. Komisjon kavatseb toetada **atraktiivseid ja kestlikke karjäärivõimalusi kõrghariduses käsitleva nõukogu soovitus** rakendamist toetuse, vastastikuse õppimise ja seire kaudu.

5.2.6. Koostoime muude seotud meetmetega

Komisjon soovib tagada koostoime muude asjakohaste meetmete ja poliitikavaldkondadega, et toetada Euroopa teaduskraadi sujuvat ja edukat kasutuselevõttu. Selleks kavatsetakse teha järgmist:

- jätkata Bologna protsessi vahendite ja riiklike akadeemilise tunnustamise infokeskuste võrgustiku (NARIC) rakendamise toetamist programmi „Erasmus+“ raames rahastatavate **kiirendustöörühmade** kaudu, et tagada kiiremad edusammud kvalifikatsioonide automaatsel tunnustamisel;
- jätkuvalt edendada võimalusi kasutada Euroopa nullnetotööstuse akadeemiate loodud õppekavasid, sisu ja materjale ühiskraadide jaoks, mis on suunatud rohepöörde ja nullnetotehnoloogia tööstusharude oskuste nappuse leevendamisele;
- uurida koostoimet ja seoseid **direktiivi (millega kehtestatakse ELi raamistik kvalifikatsioonide tunnustamiseks reguleeritud kutsealadele juurdepääsuks)**²⁵ ja Euroopa teaduskraadi vahel ning
- tagada kooskõla ja -toime Euroopa teaduskraadi ning **Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku**,²⁶ **mitmekeelse Europassi platvormi**,²⁷ **Euroopa digitaalsete kvalifikatsioonitunnistuste**²⁸ ning oskuste ja ametite Euroopa klassifikaatori (ESCO)²⁹ valdkonnas tehtava edasise töö vahel.

Meetmed.

Komisjon jätkab **Bologna protsessi vahendite** rakendamise toetamist programmi „Erasmus+“ 2024. aasta Euroopa kõrgharidusruumi projektikonkursi kaudu.

Kavas on uurida seoseid Euroopa teaduskraadi ja kutsekvalifikatsioonide tunnustamise **direktiivi** vahel ning tagada kooskõla **Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku, Europassi, Euroopa digitaalsete kvalifikatsioonitunnistuste ning oskuste ja ametite Euroopa klassifikaatoriga (ESCO)**.

5.2.7. Anda tihedas koostöös liikmesriikide ja sidusrühmadega ülevaade edusammudest

Tuginedes tehtud edusammudele ja hinnangule selle kohta, kas kaks Euroopa teaduskraadi ühinemispunkti on sobivad, kavatseb komisjon alustada edasist tulevikku suunatud tööd, sealhulgas:

- **vaadata** koos Euroopa teaduskraadi poliitikalabori ja Euroopa teaduskraadi foorumiga **läbi liikmesriikides Euroopa teaduskraadi kasutuselevõtul tehtud edusammud**;

²⁵ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiiv 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta](#) (ELT L 255, 30.9.2005, lk 22).

²⁶ [Nõukogu 22. mai 2017. aasta soovitus, milles käsitletakse elukestva õppe Euroopa kvalifikatsiooniraamistikku](#) (ELT C 189, 15.6.2017, lk 15).

²⁷ [Europass](#).

²⁸ [Euroopa digitaalsed kvalifikatsioonitunnistused](#).

²⁹ [Oskuste ja ametite Euroopa klassifikaator](#).

- teha koostööd liikmesriikidega, et astuda täiendavaid samme **kõrgharidusasutuste liitudele õigusliku staatuse loomiseks**³⁰.

Meede.

Komisjon kavatseb **koos liikmesriikide ja sidusrühmadega** anda ülevaate **edusammudest** Euroopa teaduskraadi loomise igas etapis.

Komisjon kutsub liikmesriike üles töötama Euroopa teaduskraadi kasutuselevõtu nimel, kasutades vajalike reformide läbiviimiseks **ELi vahendite kaudu antavat toetust ja vastastikust õpet.**

5.2.8. Reformide seire ja toetamine

Komisjon on pühendunud sellele, et tagada liikmesriikide jätkuv toetamine tõhusate reformide tegemisel Euroopa teaduskraadi kasutuselevõtuks, ning julgustab neid astuma samme, et maksimeerida ELi eelarve kasutamist ning kasutada täiel määral ära asjakohaste ja olemasolevate ELi rahastamisvahendite toetust. Lisaks tuletab komisjon liikmesriikidele meelde, et hariduse ja koolituse valdkonna ülevaade ning Euroopa poolaasta protsess on riiklike reformide toetamisel ja kiirendamisel väga asjakohased ja olulised.

Mis puudutab tulevast toetust pärast 2027. aastat, siis tuletab komisjon meelde, et ettepanekut järgmise mitmeaastase finantsraamistiku kohta ja sellega seotud läbirääkimiste tulemusi ei saa praegu veel ette ennustada.

Meede.

Komisjon kavatseb toetada liikmesriike Euroopa teaduskraadi kasutuselevõtuks vajalikes reformides ning kutsub neid üles **kasutama asjakohaseid ELi vahendeid** reformide läbiviimiseks.

6. Kokkuvõte

Käesoleva teatisega Euroopa teaduskraadi loomise tegevuskava kohta kutsub komisjon liikmesriike, pädevaid piirkondade omavalitsusi ja nende kõrghariduskogukondi üles ühendama jõud üliõpilaste, tööandjate, ülikoolide ja Euroopa Liidu kui terviku hüvanguks.

Euroopa teaduskraad on kavandatud vabatahtliku ja paindliku lahendusena, et ületada olemasolevad takistused, mis pärsivad Euroopa haridusruumi täieliku potentsiaali saavutamist. Astmeline lähenemisviis võimaldab kõigil haridussüsteemidel, austades täielikult nende mitmekesisust, valida ühinemiskoha Euroopa kraadi kasutuselevõtuks. Liikmesriikidel on juhtroll ja nad liiguvad edasi omas tempos ning komisjon toetab dialoogi ja vastastikust õppimist, pakub stiimuleid ja uurib koostöömet teiste algatustega.

Nii nagu programmil „Erasmus+“ on olnud ülekanduv mõju rohkemate vahetusvõimaluste ja paindlikuma õpikeskkonna loomisel, aitaks Euroopa teaduskraad muuta ühisõppekavad kõigis kõrgharidusasutustes laiemalt kättesaadavaks, järgides seejuures täielikult subsidiaarsuse põhimõtet.

³⁰ Nagu on märgitud komisjoni teatises Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regionide Komiteele Euroopa ülikoolistrateegia kohta, 18. jaanuar 2022, COM(2022) 16 final.

Astudes järjekordse sammu Euroopa teaduskraadi loomise suunas ja kasutades ära selle ainulaadset Euroopa mõõdet, tunnustame Euroopa kõrgharidusasutuste riikidevahelisi koostööpüüdlusi pakkuda õpilastele enneolematuid võimalusi isiklikuks arenguks, akadeemilisteks saavutusteks ja Euroopa kodakondsuseks, andes neile parema eelduse olla edukas tänapäeva globaalses majanduses.

Euroopa teaduskraad valmistab üliõpilasi ette orienteeruma ja saavutama edu maailmas, kus väljakutsetel ja võimalustel ei ole riigipiire. Peame oma õpilasi valmistama ette mitte ainult maailmamajanduses osalemiseks, vaid ka selle juhtimiseks. **Seda tehes ei suurenda me üksnes liidu konkurentsivõimet, vaid aitame kaasa ka jõukama ja paremini ühendatud maailma saavutamisele.**